

ĐỊNH HƯỚNG VIỆC LÀM CỦA THANH NIÊN NÔNG THÔN VEN ĐÔ (NGHIÊN CỨU TRƯỜNG HỢP XÃ THỤY HƯƠNG, HUYỆN CHƯƠNG MỸ, HÀ NỘI)

✍ MAI THỊ DUNG*

Ngày nhận: 09/10/2017
Ngày phản biện: 16/10/2017
Ngày duyệt đăng: 06/11/2017

Tóm tắt: Hà Nội là thành phố đứng đầu cả nước về diện tích tự nhiên và đứng thứ hai về diện tích đô thị với: 12 quận nội thành, 1 thị xã và 17 huyện ngoại thành. Địa hình đa dạng gồm: đồng bằng, trung du, miền núi. Số lượng dân cư đứng thứ hai cả nước với hơn 7 triệu người trong đó có trên 60.000 người dân tộc thiểu số. Khu vực ven đô là các huyện nằm liền kề với các quận nội thành Hà Nội. Quá trình đô thị hóa mạnh mẽ đã tác động tới đời sống kinh tế - xã hội của người dân, đồng thời ảnh hưởng nhiều tới định hướng việc làm của thanh niên nông thôn ven đô hiện nay. Đây là một nghiên cứu trường hợp, chúng tôi tập trung tìm hiểu vấn đề định hướng việc làm của thanh niên ven đô tại Xã Thụy Hương, Huyện Chương Mỹ, Hà Nội.

Từ khóa: Thanh niên, việc làm, nông thôn

ORIENTATION OF RURAL YOUTH'S EMPLOYMENT

(A case study in Thụy Hương commune, Chương Mỹ district, Hanoi)

Summary: Hanoi is the leading city in terms of natural area and second in urban area with 12 urban districts, 1 town and 17 suburban districts. Diverse terrain includes plains, midland, mountain. Population ranked second in the country with over 7 million people, including over 60,000 ethnic minorities. The suburban areas are adjacent to the districts of Hanoi. Strong urbanization has had an impact on the socio-economic life of people and has influenced the employment orientation of peri-urban rural youth. This is a case study in which we focus on the employment orientation of suburban youth in Thụy Hương Commune, Chương Mỹ District, Hanoi.

Keywords: youth, employment, rural.

Vấn đề việc làm luôn là một trong những vấn đề được quan tâm hàng đầu trong các quyết sách phát triển kinh tế - xã hội của mỗi quốc gia để hướng tới sự phát triển bền vững. Có việc làm vừa giúp bản thân người lao động có thu nhập, cải thiện điều kiện sống, là cơ sở lành mạnh hóa các quan hệ xã hội. Quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa, đô thị hóa, phát triển kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế đã tác động rất lớn đến hoạt động sản xuất vật chất của thanh niên, nhất là đối với thanh niên nông thôn ven đô hiện nay.

Xã Thụy Hương thuộc địa bàn huyện Chương Mỹ được sáp nhập vào Hà Nội 8/2008. Với tổng diện tích đất tự nhiên là 519.39 ha, có 7 thôn, được chia làm 9 cụm dân cư, dân số 8.026 nhân khẩu với 1.839 hộ, trong đó thanh niên trong độ tuổi từ 18 đến 35 có khoảng 1.900 chiếm khoảng 23.2% dân số. Trong đó số thanh niên làm tại địa phương chiếm khoảng trên 60% thanh niên đi học, đi làm ngoài địa phương chiếm khoảng gần 40%. Các ngành nghề truyền

thống của xã là nghề làm mộc, phục chế và dụng nhà, đình chùa miếu mạo bằng gỗ của làng Phúc Cầu, ngoài ra còn có một số ngành nghề được phát triển theo quy mô hộ gia đình như làm may, móc sợi... Do những đặc thù của ngành để phù hợp với giới tính từ đó ảnh hưởng đến cơ cấu giới trong độ tuổi lao động. Trong đó có 65.6% là chưa lập gia đình và 34.4% là đã lập gia đình trong độ tuổi thanh niên từ đủ 18 tuổi đến hết 35 tuổi.

Điều tra của chúng tôi với 163 thanh niên trên địa bàn xã Thụy Hương, huyện Chương Mỹ, thành phố Hà Nội cho thấy thanh niên có công việc làm công nhân (27%); thủ công nghiệp (12.3%); cán bộ công nhân viên chức là 8%; buôn bán chiếm (7.4%); (4.3%) trồng trọt, chăn nuôi cũng chiếm (4.3%) và công việc khác chiếm 30.7%. Như vậy thanh niên có công việc là công nhân chiếm tỷ lệ cao (27%), hiện nay nước ta kinh tế đang hội nhập,

* Trường Đại học Công đoàn

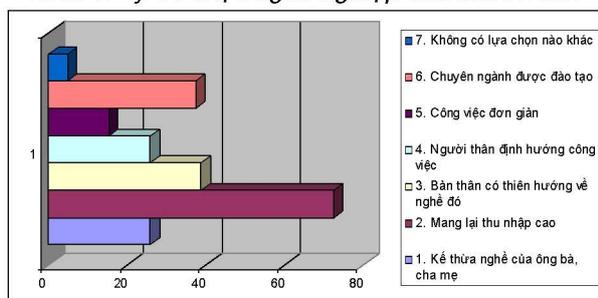
Bảng 1. Việc làm của thanh niên hiện nay
(đơn vị %)

Giới Ngành	Thủ công	Nông dân	Công nhân	CN Viên chức	Công an, BĐ	Buôn bán DV	HS, SV	Thất nghiệp	Nghề khác
Nam	20.2	14.6	27.0	4.5	2.2	7.9	19.1	0.0	4.5
Nữ	2.7	4.1	24.3	13.5	0.0	9.5	40.5	4.1	1.4

(Nguồn: kết quả điều tra tại Thụy Hương tháng 10/2014)

phát triển không ngừng, các khu công nghiệp được xây dựng và mở rộng nhiều hơn tạo ra nhiều việc làm cho người lao động, đặc biệt là đối với người lao động là thanh niên, yêu cầu làm việc đối với công nhân cũng không quá cao nên đã có nhiều thanh niên lựa chọn công việc phù hợp với bản thân ở các nhà máy, khu công nghiệp,... Bên cạnh đó là công việc trồng trọt, chăn nuôi chiếm tỷ lệ thấp (4.3%), Thụy Hương là một địa phương thuộc ven đô Hà Nội vẫn mang lối sống nông nghiệp, tuy nhiên kinh tế phát triển đã ảnh hưởng đến đời sống của người dân, hoạt động sản xuất cũng dần thay đổi. Các ngành nghề đa dạng hóa và bên cạnh đó là đất nông nghiệp ở địa phương ngày càng thu hẹp dần, vì vậy thanh niên lựa chọn công việc trồng trọt, chăn nuôi gắn bó với nghề nông cũng giảm đi. Thanh niên cũng có rất nhiều lựa chọn để tìm được công việc phù hợp.

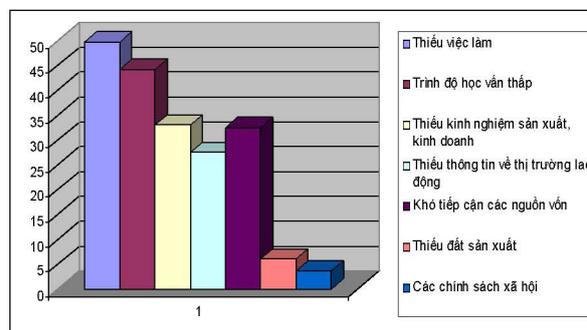
Biểu 1. Lý do chọn nghề nghiệp của thanh niên

(Nguồn: Điều tra tại Thụy Hương tháng 10/2014)

Lý do thanh niên tại xã lựa chọn nghề nghiệp hiện nay chủ yếu là mang lại thu nhập cao chiếm 72.4%, tiếp đến là do bản thân có thiên hướng về nghề nghiệp đó 38.7%, chuyên ngành được đào tạo chiếm 37.4%, người thân định hướng công việc, hay kế thừa nghề của ông bà, cha mẹ cũng chiếm 25.8%, Lý do công việc đơn giản chiếm tỷ lệ thấp 15.3% và không có lựa chọn nào khác chiếm 4.9%. Qua đó cho thấy thanh niên hiện nay đã xác định được mục đích nghề nghiệp mà mình mong muốn nhằm đáp ứng nhu cầu của bản thân và xã hội.

Biểu 2. Những khó khăn của thanh niên Thụy Hương

(Nguồn: Điều tra tại Thụy Hương tháng 10/2014)

Trong những năm gần đây mặc dù kinh tế nước ta đã đạt tốc độ tăng trưởng cao và tương đối ổn định, góp phần thu hút và tạo ra nhiều công việc cho người dân song sức ép của tình trạng thiếu việc làm vẫn rất lớn. Trình độ học vấn thấp cũng chính là khó khăn lớn trong việc tìm kiếm việc làm của thanh niên. Xã hội ngày càng phát triển với trình độ Khoa học công nghiệp hiện đại đòi hỏi phải có đội ngũ lao động có trình độ chuyên môn hóa cao, biết phát triển và hoàn thiện mình phù hợp, đáp ứng với nhu cầu của thị trường lao động hiện nay. Tỷ lệ thanh niên nông thôn ven đô cho rằng trình độ học vấn thấp là khó khăn hiện nay chiếm 44.2%, 55.8% không cho rằng trình độ học vấn là khó khăn hiện nay. Điều này đã có sự thay đổi căn bản bởi sự phát triển và tác động của kinh tế thị trường, quá trình đô thị hóa đã buộc người nông dân nhất là thế hệ thanh niên nông thôn phải năng động hơn, tính toán, học hỏi nhiều hơn trong sản xuất kinh doanh hiện nay. Tuy nhiên, thanh niên ở ven đô hiện nay vẫn gặp khó khăn trong hoạt động sản xuất vì thiếu kinh nghiệm sản xuất, kinh doanh.

Thanh niên không nắm được những thông tin về cung cầu lao động như nhu cầu của người sử dụng lao động hay yêu cầu của thị trường lao động nên dễ gây ra những bất lợi trong công việc. Có một số bộ phận thanh niên tự tạo việc làm cho chính mình bắt đầu từ các quy mô nhỏ, lẻ họ dần ổn định và phát triển được các hoạt động sản xuất kinh doanh của mình, tuy nhiên lại gặp khó khăn về nguồn vốn. Kết quả của quá trình hoạt động sản xuất kinh doanh sẽ quyết định đến chất lượng cuộc sống. Với những thanh niên đang làm việc hay tham gia vào quá trình hoạt động sản xuất thì thời gian làm việc trung bình một ngày là 8 giờ đến 10 giờ nhưng không phải công việc nào cũng ổn định. Qua khảo sát, có 39.8% thanh niên đánh giá công việc hiện nay là không ổn định và có 54.7% đánh giá công việc hiện

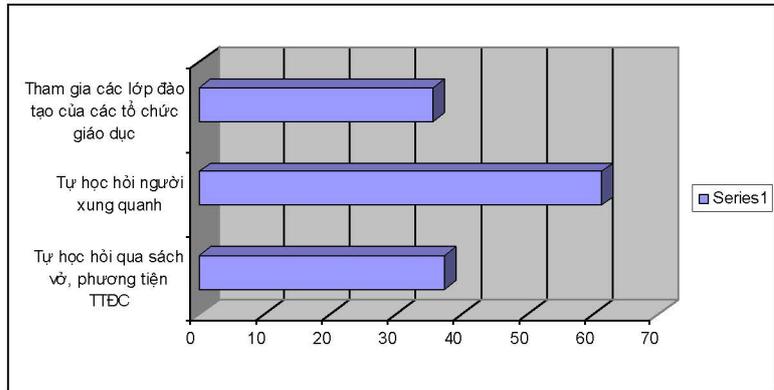
nay là ổn định và mức độ rất ổn định chiếm tỷ lệ thấp 5.5%. Sự chênh lệch giữa mức độ không ổn định và ổn định trong công việc hiện nay cũng không lớn (14.9%). Nhìn chung, thanh niên Thụy Hương được trang bị đầy đủ kiến thức, kĩ năng và kinh nghiệm nhưng lại thiếu việc làm cũng bởi vì họ là những người trẻ tuổi, chưa đủ bản lĩnh nên sợ vấp ngã, sợ sai lầm và sợ thách thức. Như vậy, khó khăn cơ bản trong hoạt động sản xuất vật chất của thanh niên nông thôn ở đây một phần lại nằm trong tư tưởng của họ chứ không chỉ chịu tác động nhiều của yếu tố xã hội.

Qua khảo sát cho thấy, sự đánh giá về thu nhập hiện nay ở mức độ không ổn định chiếm 47.7%, ổn định là 46.9% và rất ổn định chiếm tỷ lệ rất nhỏ 5.5%. Chênh lệch rất thấp giữa thu nhập ổn định và thu nhập không định (0.8%). Điều này cho thấy, thu nhập từ hoạt động sản xuất kinh doanh của nhiều thanh niên hiện nay vẫn chưa có sự ổn định. Thu nhập trong một tháng của thanh niên ven đô trung bình từ 1.500.000 đến 4.000.000. Theo như phân tích trên, thanh niên xã Thụy Hương chưa mạnh dạn theo đuổi một nghề nghiệp là nguyện vọng của mình, chưa đầu tư nhiều cho công việc mà họ hướng đến, nên tỉ lệ thanh niên có công việc không ổn định khá cao, kéo theo mức thu nhập không ổn định hàng tháng cũng tỉ lệ thuận với điều đó.

Quá trình hoạt động sản xuất kinh doanh của thanh niên hiện nay không chỉ gặp nhiều khó khăn như thiếu năng lực, trình độ chuyên môn, kinh nghiệm sản xuất hay khó khăn về tiếp cận nguồn vốn mà còn xảy ra những hiện tượng xô xát, la mắng, đình công và các hiện tượng khác gây cản trở công việc tại nơi làm việc. Hiện tượng xô xát giữa người lao động với nhau chiếm 30.7%, xô xát giữa người lao động với quản lý chiếm 27.6%, la mắng người lao động, người làm thuê chiếm 20.9% và hiện tượng đình công chiếm 20.9%. Hiện tượng la mắng người lao động, người làm thuê chiếm tỷ lệ cao. Điều này cho thấy vấn đề văn hóa tại nơi làm việc vẫn chưa cao, việc la mắng người lao động là một hiện tượng xấu trong các nhà máy, doanh nghiệp làm ảnh hưởng đến quá trình làm việc của người lao động, dễ dàng phát sinh các vấn đề khác. Việc xô xát giữa người lao động với nhau cũng chiếm tỷ lệ khá cao (30.7%), trong khi làm việc người lao động không có tiếng nói chung hay không hiểu ý nhau, hoặc có thể vì nhiều lý do khác trong công việc đã dẫn đến những

sự xô xát. Các hiện tượng gây cản trở công việc hoạt động kinh doanh khác cũng có xảy ra nhưng với tần suất thấp nên cũng không tác động lớn đến công việc của người lao động.

Biểu 3. Học tập nâng cao tay nghề (đơn vị: %)

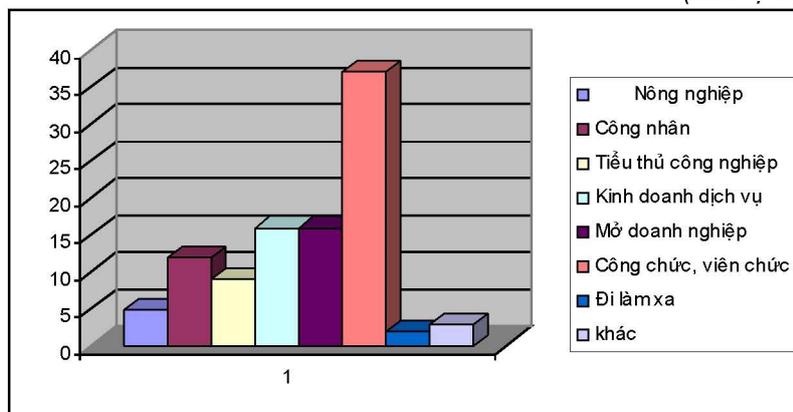
(Nguồn: kết quả điều tra tại Thụy Hương tháng 10/2014)

Tự học hỏi mọi người xung quanh là cách nâng cao tay nghề được nhiều thanh niên lựa chọn chiếm 61,3%. Đây là cách học dễ tiếp thu và mang lại hiệu quả cao cho người học. Khi gặp khó khăn hay hạn chế về mặt chuyên môn họ có thể hỏi và nhờ sự giúp đỡ từ những người có trình độ chuyên môn cao hơn. Tự quan sát và học hỏi theo cách làm của người khác sẽ giúp người học nhớ nhanh và vận dụng tốt vào công việc. Tự học hỏi qua sách báo, phương tiện truyền thông đại chúng và tham gia các lớp đào tạo của các tổ chức giáo dục cũng là những cách học tập nâng cao tay nghề tốt. Qua đó nâng cao được sự hiểu biết, trình độ chuyên môn, tay nghề làm việc. Như vậy, việc học tập nâng cao tay nghề nhìn chung được thanh niên xã Thụy Hương quan tâm, nhưng lại tùy vào nhu cầu và mục đích riêng của từng người lao động mà họ lựa chọn phương pháp học tập cho mình. Với nhóm đối tượng là thanh niên, yếu tố kinh tế là một yếu tố quan trọng, chi phối quyết định của họ.

Bên cạnh những thanh niên nhận thức được việc cần phải học tập nâng cao tay nghề làm việc thì cũng có những thanh niên nhận thấy không cần phải học tập nâng cao tay nghề, tuy nhiên chiếm tỷ lệ thấp 4.3%. Bởi những lý do như công việc bận rộn là lý do nhiều nhất dẫn đến việc không có thời gian học hỏi, tham gia các lớp tập huấn nâng cao tay nghề. Chính bản thân họ thấy không cần phải học hoặc có những thanh niên không có điều kiện tham gia học các lớp nâng cao trình độ nhận thức, tay nghề làm việc.

Biểu 4. Nghề mong muốn của thanh niên

(đơn vị %)

(Nguồn: kết quả điều tra tại Thụy Hương tháng 10/2014)

Kết quả điều tra cho thấy, trong thời gian tới thanh niên mong muốn làm nghề công chức viên chức chiếm tỷ lệ cao nhất 37%. Vì đây là công việc tương đối ổn định, không quá vất vả, thu nhập cũng ổn định nhưng cũng đòi hỏi trình độ năng lực cao. Nghề chiếm tỷ lệ tương đối cao là kinh doanh dịch vụ và mở doanh nghiệp đều chiếm 16%. Ngày nay thanh niên ngày càng khẳng định được vị trí của mình trong xã hội và muốn tự tạo công ăn, việc làm cho chính bản thân mình, họ dần tự khẳng định được bản thân, thay đổi tư tưởng làm công ăn lương, thái độ sống phụ thuộc, thụ động. Công nhân trong các khu công nghiệp chiếm 12%. Nghề tiểu thủ công nghiệp chiếm 9% và nghề nông nghiệp chiếm tỷ lệ thấp 5%, thanh niên có mong muốn đi làm ăn xa cũng chiếm tỷ lệ rất thấp 2%.

Nhìn chung, thanh niên Thụy Hương hiện nay tích cực tham gia vào các hoạt động sản xuất vật chất. Với sự phát triển của các khu công nghiệp lân cận và nhu cầu việc làm nên đa số thanh niên có công việc chính là làm công nhân. Các công việc mang đậm tính nông nghiệp như trồng trọt, chăn nuôi chiếm tỷ lệ rất thấp. Điều này phản ánh nguyện vọng của thanh niên hiện nay và thanh niên xã Thụy Hương nói riêng về công việc của họ. Hoạt động sản xuất vật chất của thanh niên bây giờ đã xa rời đồng ruộng, không còn lấy nông nghiệp làm nghề chính. Một phần bởi xã Thụy Hương tuy là nông thôn, nhưng lại là vùng giáp ranh với thành thị, là vùng xuất hiện nhiều khu công nghiệp nên đất nông nghiệp trên thực tế đang dần thu hẹp.

Kết luận

Định hướng việc làm là một cách dẫn dắt rất quan trọng với mỗi người thanh niên. Nó quyết định

sự thành công của mỗi cá nhân. Thanh niên cần được định hướng về việc làm: chọn đúng ngành đúng nghề, hay có định hướng về công việc phù hợp với mình. Đối với thanh niên nông thôn, việc làm liên quan đến yếu tố đất đai, tư liệu lao động, công cụ lao động, kỹ năng nghề và vốn sản xuất. Khu vực ven đô như Xã Thụy Hương, huyện Chương Mỹ đang trong xây dựng nông thôn mới đồng thời vừa chịu ảnh hưởng mạnh mẽ của đô thị hóa, vấn đề việc làm của thanh niên có những thay đổi theo chiều hướng tăng phi nông giảm thuần nông. Từ thực tế cho thấy trong hoạt động sản xuất vật

chất thanh niên đang gặp phải những khó khăn về trình độ học vấn, thiếu kinh nghiệm sản xuất kinh doanh, thiếu thông tin về thị trường lao động, thiếu việc làm,....

Vì thế, thanh niên nói chung và thanh niên nông thôn nói riêng cần được định hướng về việc làm: chọn đúng ngành đúng nghề, hoặc có định hướng về công việc phù hợp với khả năng của bản thân. Hiện nay, chính quyền phương là một chủ thể đóng vai trò quan trọng trong định hướng việc làm của thanh niên tại địa phương, cụ thể như tư vấn, giới thiệu việc làm, cho vay vốn làm ăn, tạo điều kiện cho thanh niên học nghề hay hỗ trợ xuất khẩu lao động. Bên cạnh đó, chính quyền cần tuyên truyền, nâng cao nhận thức, hiểu biết của thanh niên về các chính sách, pháp luật liên quan đến lĩnh vực lao động, việc làm, từ đó đề xuất những tham mưu, về cơ chế bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của thanh niên khi tham gia vào thị trường lao động. □

Tài liệu tham khảo

1. Kết quả điều tra tại Xã Thụy Hương, huyện Chương Mỹ, Hà Nội tháng 9-10/2014.
2. Báo cáo tình hình phát triển kinh tế xã hội năm 2013; năm 2014 của Xã Thụy Hương, Chương Mỹ, Hà Nội.
3. Nguyễn Hữu Dũng (2005), "Thị trường lao động và định hướng nghề nghiệp cho thanh niên", NXB Lao động - xã hội, Hà Nội.
4. Đặng Cảnh Khanh, "Xã hội học thanh niên". NXB Chính trị Quốc gia Hà Nội, 2006
5. Mai Quỳnh Nam (2004), "Gia đình trong tám gương Xã hội học", NXB khoa học xã hội.
6. Nguyễn Minh Hòa (1998), "Hôn nhân gia đình (Nhận diện và dự báo)". NXB TP. Hồ Chí Minh.